

Водич за прве дане

за дошљаке у Онтарио

Уз великодушну подршку:

© Ontario Council of Agencies Serving Immigrants 2008

First Days Guide - Serbian

САДРЖАЈ

Увод.....	1
Долазак у Онтарио	3
Смештај.....	7
Здравство.....	12
Запослење	17
Образовање	21
Имиграција и држављанство.....	23
Правне услуге	25
Заједница и рекреација	27
Информације за Потрошаче	29
Следећи кораци	36

ДОБРО ДОШЛИ У ОНТАРИО!

Селидба у нову земљу може да буде тешка. Напуштање пријатеља, а понекад и породице је тешко. Пуно је ствари које се могу разликовати од оних у земљи коју сте управо напустили. Школовање, здравство, послови и закон могу деловати чудно у зависности од тога одакле сте дошли. Може вам требати доста времена да се снађете у Онтарију, нарочито ако немате праве информације и не знате шта да радите.

Први дани су написани од стране људи који свакодневно помажу придошлицама да се настане, и који уређују Settlement.Org - веб страну за нове усељенике. Ту се налазе одговори на најважнија питања која придошлице постављају и на тај начин им се помаже у првим корацима да Онтарио постане њихов нови дом.

"Први дани " вам говори шта све треба да знате у току прве две недеље боравка у Онтарију. Неће вам одговорити на сва ваша питања у вези са животом у Онтарију. Помоћи ће вам у првим корацима. Има пуно других места где можете добити информације и о њима ћемо вам рећи нешто касније. Ако имате приступ компјутеру и интернету, посетите веб страну Settlement.Org www.settlement.org за више информација о свему што прочитате овде или за друга питања која можда имате.

У овом водичу има пуно информација. Може вам бити тешко да се одлучите одакле да почнете. Одвојите време и пажљиво прочитајте водич како бисте били сигурни која питања су важна за вас и како да наставите.

Неки људи овде већ имају пријатеље који им могу помоћи у вези са неким битним питањима и објаснити како неке ствари функционишу у Канади. То може бити од велике помоћи али ипак прочитајте овај водич како бисте били сигурни да сами разумете сва ова битна питања. Можда немате пријатеље који ће вас чекати, тако да има пуно ствари које сами морате да обавите. Такође, пуно ствари које ће вам бити од помоћи можете да урадите пре доласка у Онтарио.

У току првих недеља боравка у Канади морате да урадите доста ствари. Морате да попуните пуно државних формулара. Они ће вам помоћи да добијете ствари са именима које не разумете, као што су СИН (SIN), ОХИП (OHIP), ЦЦТВ (CCTV) итд. Ови формулари су бесплатни. Често их можете преузети са интернета. Не треба да платите ни за помоћ у попуњавању формулара. Бесплатну помоћ можете добити у агенцијама за насељавање. У овом водичу можете да сазнате како да их контактирате.

Овај водич је организован по тематским целинама као веб страна Settlement.Org. Пронаћи ћете листу ствари које морате да урадите првих недеља боравка у Онтарију. Сваки део водича детаљније објашњава ова питања. У сваком делу има нових информација за вас. Постоје линкови за дуже чланке на веб страници, као и информација где можете да добијете помоћ. Важне формуларе можете преузети са веб стране и одштампати.

СТВАРИ КОЈЕ ТРЕБА ДА УРАДИТЕ У ПРВИМ НЕДЕЉАМА БОРАВКА

Можете одлучити шта ћете прво урадити. Можда нећете морати све да урадите. На пример, ако немате деце, не морате да тражите школу која је у близини ваше куће. Међутим, оно што морате одмах да урадите је да се пријавите за здравствену картицу или за број социјалног осигурања.

Можда имате пријатеље или породицу у граду где желите да живите. Они ће вам бити од велике помоћи. Могу вам показати где се шта налази у граду и помоћи да пронађете место боравка. Такође, могу бити од помоћи у упознавању са новом заједницом.

- Пронађете смештај
- пријавите се за број социјалног осигурања (SIN) (Social Insurance Number)
- пријавите се за здравствену картицу (OHIP) (Health Card)
- пријавите се за таксене олакшице за децу (Child Tax Benefit)
- отворите рачун у банци
- информишите се у вези проналаска посла
- пронађете агенцију за насељавање најближу вашој кући
- пронађете здравствени центар најближи вашој кући
- пронађете центар за тражење посла најближи вашој кући
- пронађете јавну библиотеку најближу вашој кући
- информишите се у вези ваших права као запосленика и као станара
- информишите се како да ваша деца крену у школу
- набавите мапу улица и упознате се са аутобуским линијама
- сазнате где можете ићи на часове енглеског језика, ви и ваша породица.
- сазнате где да идете у куповину
- потражите информације на www.settlement.org.

КОЛИКО КОШТА НАСЕЉАВАЊЕ У КАНАДУ?

Може коштати више него што мислите. Канадско Одељење за држављанство и имиграцију (Citizenship and Immigration Canada) тражи од вас да приложите "доказ о средствима" када дођете. Они желе да ви докажете да имате довољно новца за издржавање себе и своје породице када стигнете у Канаду.

Али количина новца коју они траже да имате, вероватно није довољна да обезбедите живот какав сте имали у својој земљи. Многе придошлице месецима не могу да пронађу посао. Требаће вам времена да овде организујете живот на начин који ви желите.

Када пронађете стан, пре него што се уселите, морате да платите прву и последњу станарину. У неким становима има намештаја, али у већини нема. Морате да купите намештај за стан. Можда морате да купите зимску одећу. Морате да платите превоз, телефон, храну, лекове, забаву... Листа ствари које треба да платите је дугачка.

Трошкови нису исти у свим градовима. Да видите неке примере колико кошта живот у Канади, прочитајте чланак Колико кошта породицу од три члана да живи у Канади? на веб страни Settlement.Org www.settlement.org/FD/01.

Треба да сазнате колико кошта живот у граду у коме желите да се настаните. Понесите што више новца како би вам било лакше првих месеци.

ДОЛАЗАК У ОНТАРИО

Док на граници пролазите кроз царинску и имиграцијску процедуру, питајте службеника за Канадске имиграције све што вас интересује у вези са вашим усељавањем или визом. Касније може бити тешко да добијете одговоре који вам требају.

Ако овај водич читате пре доласка, прочитајте чланак "Која документа треба да понесем са собом када долазим у Канаду као нови имигрант?" који се налази на www.settlement.org/FD/02.

Ако слетите на Међународни аеродром Лестер Б. Пирсон у Торонту, на шалтеру службе за пријем имиграната и информације (IRIS) можете добити користан пакет информација који вам може помоћи. Сазнаћете шта треба прво да урадите када стигнете у Онтарио и где да пронађете агенције које помажу новим имигрантима.

Особље на аеродрому вам може рећи како најлакше да стигнете до места где планирате да се сместите. На аеродромима често имате аутобусе, таксије и друга средства превоза која вас могу одвести до жељеног места. Могу да коштају много више од других, у зависности где идете, зато проверите код особља аеродрома или код службе превоза пре него што одаберете.

УПОЗНАВАЊЕ СВОГ НОВОГ ГРАДА

Када стигнете, треба пуно тога да урадите. Део времена треба да проведете у упознавању свог новог града. Најбољи начин да то урадите јесте да се понашате као туриста!

Пре доласка, пронађите туристичке информације о граду где планирате да се настаните. Када стигнете, неколико дана проведите у разгледању града аутом или аутобусом. То ће вам помоћи на много начина. Истраживање вашег новог дома ће вам помоћи да:

- видите где се налазе разне продавнице
- пронађете најбољи пут до жељених места
- сазнате које су вам активности и места на располагању

Ово је одличан начин да се релаксирате и опоравите од пута пре него што започнете посао устаљивања у свом новом дому.

О ОНТАРИЈУ

Клима

Онтарио је пространа провинција, тако и да температуре варирају од региона до региона. Температура се може разликовати чак и у једној истој регији. Углавном, јануар је најхладнији месец у години, а јул најтоплији. Спикери на радију и ТВ-у најављују температуре у степенима Целзијуса (C), али често додају и степене фаранхајта (F).

Годину чине четири годишња доба:

ЗИМА – ОД 21. ДЕЦЕМБРА ДО 19. МАРТА

Зими су температуре ниске. Често пада снег. Током зимских месеци (децембар, јануар и фебруар) температура је у већем делу земље испод 0°C и дању и ноћу. Температура у неким деловима провинције може да падне испод -25°C. У већем делу

Онтарија, снег се може задржати на копну од средине децембра до средине марта. Како идете све даље ка северу, зиме су дуже и хладније. www.settlement.org/FD/24

ПРОЛЕЋЕ – ОД 20. МАРТА ДО 20. ЈУНА

Пролеће је кишна сезона у већем делу Онтарија. Дневне температуре расту током сезоне, али ноћи остају хладне. Просечне дневне температуре су око 12°C током марта, априла и почетком маја.

ЛЕТО – ОД 21. ЈУНА ДО 21. СЕПТЕМБРА

Лето почиње 21. јуна али за већину становника Онтарија, јул и август су главни летњи месеци. Лети је веома топло у већем делу земље. У јужном делу Онтарија, дневне температуре су углавном изнад 20°C и често прелазе 30°C. Током лета може бити веома топло а ваздух влажан. На ТВ-у и радију ћете чути упозорења у вези са проблемима са здрављем које могу изазвати врелина, сунце и смог.

ЈЕСЕН – ОД 22. СЕПТЕМБРА ДО 20. ДЕЦЕМБРА

Јесен или "fall" како се често зове почиње у септембру. Време постаје хладније а лишће на многим стаблима мења боју и пада на земљу. Такође, може бити веома кишовито у ово доба године. У неким северним деловима Онтарија, снег може да почне да пада крајем октобра. Просечне дневне температуре се крећу од 10°C до 12°C у већем делу провинције и постају све ниже како се приближава зима. Јесењи месеци су септембар, октобар и новембар.

Зиме у Онтарију могу да буду веома хладне и са пуно снега. Ако долазите из топлије земље, за вас зима може да буде велики шок. То је време за забаву на снегу али је потребно научити које су опасности и како остати утопљен. Биће вам потребна следећа зимска одећа:

- топле чизме
- дебео капут отпоран на ветар
- шал око врата и/или преко лица
- постављене рукавице
- топао доњи веш
- капа која покрива уши. Ово је важан део одеће зими јер људи губе доста топлоте управо преко главе.

О времену у својој области можете сазнати ако слушате радио, гледате ТВ или читате дневне новине.

ПРОНАЛАЗЕЊЕ ПОМОЋИ

Агенције за насељавање

Има пуно агенција које вам могу помоћи да почнете живот у Онтарију. Оне се зову агенције за насељавање или службе за имигранте. Оне помажу досељеницима у Онтарио.

Чим стигнете у Онтарио, пронађите агенцију за насељавање у вашој близини. Ту ће вам помоћи да се снађете у свом новом граду. Када стигнете, можда ћете одсести у

хотелу. Агенције за насељавање вам могу помоћи да пронађете прво место пребивалишта. Такође, могу бити од помоћи у упознавању са новом заједницом.

Можете чути да људи ове центре ИСАП (ISAP) агенције, мултикултуралне центре или агенције у служби имиграната. У земљи из које ви долазите, можда имате или немате овај тип службе. У Канади, агенције за насељавање су бесплатне и увек од поверења. Овде су дате неке од услуга:

- тумачење и превод докумената
- проналажење места боравка, часови енглеског језика, посао, обучавања или места за куповину хране, одеће или намештаја по нижој цени
- помоћ у попуњавању формулара или папирологије
- информације у вези са другим корисним изворима у заједници

Када стигнете у своју нову заједницу, можете да потражите агенцију за насељавање тј. службу за имигранте, или можете да посетите на веб страни Settlement.Org, део "Пронађи помоћ близу куће" (Find Help Close to Home). www.settlement.org/FD/04

Информативни центри за придошлице (Newcomer Information Centers - NIC)

Ако дођете у Торонто или регију Пил, прво можете отићи у Информативни центар за придошлице (NIC). У NIC-у ће вас упутити на агенције за насељавање које вам могу помоћи да се сместите у области Торонто. Погледајте у телефонски именик да пронађете који је NIC најближи вама.

Информативни центри при заједници

Ако тражите информације у вези са заједницом, социјалним, здравственим или владиним службама, позовите локални информативни центар при заједници. Они ће моћи да вам помогну да пронађете бесплатну службу у близини места где живите. Ова услуга је бесплатна и од поверења. Не треба да им дајете никакве личне податке.

Да пронађете најближи информативни центар при заједници, погледајте у Плавим странама телефонског именика. Потражите назив "информације о заједници" (Community Information). У телефонском именику видећете телефонски број као и назив улице где се налази центар. Ако нисте сигурни како да користите телефонски именик, прочитајте део "Употреба телефонског именика" у поглављу овог водича "Информације за потрошаче".

У многим деловима, телефоном можете окренути број 211 да добијете информације о заједници.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДРЖАВЉАНСТВО И ИМИГРАЦИЈУ КАНАДЕ

Ако по доласку у Канаду желите да питате било шта о свом статусу имигранта, позовите позивни центар Одељења за држављанство и имиграцију Канаде (CIC).

Информације можете добити са снимљених порука, 24 сата дневно, 7 дана недељно.

Ако желите да разговарате са особом, позовите између 8.00 и 16.00, од понедељка до петка. Позивни центар можете добити ако окренете број **1-888-242-2100**. Позивни центар нуди услугу само на енглеском и француском језику.

СМЕШТАЈ

ПРОНАЈАЖЕЊЕ МЕСТА ЗА БОРАВАК

Ако је могуће, пробајте да уговорите где ћете боравити првих неколико ноћи када дођете. Можете контактирати туристичку агенцију у својој земљи како бисте пронашли и резервисали место где ћете боравити у Торонту или у неком другом граду у Онтарију.

Ако сте у Северној Америци, можете позвати туристичку службу Онтарија (Tourism Ontario) на 1-800-ONTARIO (**1-800-668-2746**). Туристичка служба Онтарија вам може помоћи да пронађете и резервишете собу. Услуга је бесплатна.

Морате негде боравити док тражите место где ћете живети. Можете потражити хотел, ноћење са доручком, апартман у хотелу, хостел или собу у студентском дому на универзитету или колеџу. У хостелу или студентском дому можете остати данима, недељама или месецима за много мање новца него у хотелу. Ноћење са доручком подразумева собу у нечијој кући чији власник вам сваког дана даје доручак.

Ако слетите на Међународни аеродром Лестер Б. Пирсон у Торонту а не знате где ћете спавати, потражите ознаку за службу за информације и пријем имиграната (IRIS) (Immigrant Reception and Information Services) или телефоном позовите број **905 - 672-3660**. Ту ћете такође добити информације о хотелима и местима у близини аеродрома где можете одсести. Хотели близу аеродрома су скупи и зато потражите оне ближе центра града.

Многа пребивалишта у Онтарију су скупа. Ваша прво пребивалиште можда неће бити онакво какво желите. Треба вам времена да разумете тржиште изнајмљивања и да видите у каквом комшилуку желите да живите. Многе придошлице месецима не могу да пронађу посао.

Многи експерти кажу да не трошите више од трећине (33,3%) укупног дохотка без одбијеног пореза, на дом у коме желите да живите.

МОГУЋНОСТИ ЗА СМЕШТАЈ

Можете уштедети ако делите стан или кућу са другим људима. Студенти и млади често то раде, међутим и старији могу то да ураде како би уштедели.

Станарина се разликује у зависности од дела града. Углавном су трошкови најма већи у близини центра главних градова. Пре доласка, потрудите се да сазнате што више о тржишту изнајмљивања.

Питања која треба да поставите пре изнајмљивања су:

- да ли је стан у близини аутобуске линије или подземне железнице?
- које су остале службе у близини? (школе, супермаркети, перионице веша, игралишта, културни центри, здравствене клинике, цркве)
- да ли је стан на тихом месту?
- какви су остали станари?
- да ли постоји паркинг, ако имате ауто?
- да ли је комшилук безбедан?
- да ли је у близини школе, ако имате деце?
- да ли додатно плаћате за грејање и струју?

ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА

У наставку су дати неки извори информација преко којих којих можете више да сазнате о смештају пре доласка у Онтарио.

Службе за изнајмљивање некретнина (Real Estate Rental Services): Ове службе се зову и управе за изнајмљивање (Property Rental Management) или локатори некретнина (Rental Locators). Постоје компаније које помажу станодавцима да пронађу нове станаре. Можете их ангажовати да вам помогну у налажењу смештаја – уз надокнаду.

Питајте их које услуге нуде. Да ли ће вам вратити новац ако нисте задовољни њиховом услугом? Ако то не раде, **не** плаћајте никакве надокнаде и не користите њихову услугу.

Преселите се у Канади: Ово је водич на интернет мрежи за људе који се селе у неки други град или се досељавају у Канаду. Можете потражити град који желите и добити информације у вези са смештајем, бригом о деци, клими, трошковима и многим другим стварима. Такође можете преузети телефонски именик за град који желите www.settlement.org/FD/03.

Жуте стране (Yellow Pages): Жуте стране је део у телефонском именику са списком пословних и професионалних фирми поређених по азбучном реду. Послови су организовани по категоријама. Можете потражити службе за изнајмљивање некретнина (Real Estate Rental Services) у Жутим странама на адреси www.settlement.org/FD/18.

Класификовани огласи: У већини новина у Онтарију постоји класификовани огласни део (Classifieds) где станодавци оглашавају смештај за издавање или закуп. Станодавци углавном оглашавају своје станове месец дана унапред од када желе да се неко усели.

Читање ових огласа ће вам помоћи да сазнате које су цене и да ли тренутно има пребивалишта какво ви желите. Можете пронаћи огласе за смештај на многим веб странама Онтарио новина.

Углавном морате прво да стигнете овде и да нађете пребивалиште и то у директном разговору са станодавцем. Можете позвати станодавца пре доласка у Онтарио, али немојте очекивати да ће вам сачувати стан. Већина станодаваца жели да вас лично упозна пре него што вам изнајми стан или кућу.

Агенције за насељавање

Када стигнете у Онтарио, можете да контактирате агенцију за насељавање у вашој новој месној заједници. Оне пружају много услуга придошлицама. Могу да вам помогну да нађете смештај, запослење и било коју другу услугу или информацију која вам је потребна да се настаните у новој заједници.

Неки људи ове центре зову ИСАП агенције, мултикултуралне центре у служби досељеника. Сва ова имена означавају исту ствар. Они помажу досељеницима у Онтарио.

Можете посетити агенције за насељавање када стигнете у нову месну заједницу.

Можете пронаћи листу агенција на Settlement.Org, на главној страни, под "пронаћи помоћ у близини куће" www.settlement.org/FD/04.

Центри за помоћ при смештају

Многе заједнице имају центре за помоћ при смештају (Housing Help Centers), који помажу људима да пронађу смештај по нижој цени. Ову услугу можете да користите тек када стигнете у Онтарио. Људи који немају много новца, користе ову услугу. Агенција за насељавање вам може помоћи да пронађете центар за помоћ при смештају у вашем граду.

Њихове услуге обухватају:

- помоћ у налажењу смештаја
- информације у вези са правним услугама и закона о станарским правима (Residential Tenancies Act) – закон који штити станаре.
- информације о буџетирању
- помоћ станарима када разговарају са социјалним радницима, радницима који пружају правну помоћ, обскрбљивачима социјалног смештаја и управницима имовине
- листе приватних станодаваца
- информације о станодавцу и образовању
- помоћ у пријављивању за социјални смештај
- информације о хостелу / прихватилишту
- помоћ да нађете програме који одговарају вашим другим потребама као што су храна, одећа или здравство

Огласне табле

Огласне табле можете наћи у центрима месних заједница, перионицама веша, дућанима и другим локалним фирмама. На овим огласним таблама се често налазе информације о местима за издавање.

На већини универзитета и колеџа се налазе огласне табле са информацијама о смештају, веб странама и канцеларијама за смештај у циљу помоћи студентима да пронађу место за изнајмљивање. Ако сте студент, проверите огласне табле служби за смештај на колеџима и универзитетима. Оне су веома добри извори информација.

Понекад можете да видите ознаке **"For Rent"** за издавање или **"Vacancy"** празан стан испред зграда са становима или на прозорима кућа где се издају собе или станови. Такође можете питати настојника зграде да ли ће неки од станова бити ускоро празан. Замолите их да ставе ваше име на листу чекања.

Породица и пријатељи углавном знају који се станови издају. Кажите им да тражите стан.

Прво погледајте по мањим зградама или потражите станодавца који издају станове или собе у својим зградама. Неке веће компаније за изнајмљивање тражиће од вас да им дате имена људи из града који вас познају. Или могу тражити да платите велики депозит пре него што вам издају простор.

Више ћете сазнати овде: Како могу да нађем смештај или да изнајмим стан?
www.settlement.org/FD/05.

ДОКУМЕНТА И ПРИЈАВЕ

Можда ћете морати да приложите следећа документа уз пријаву за изнајмљивање:

- писмо послодавца где је наведен ваш доходак
- потврда банке да имате довољно новца
- кредитни чек
- жирант или супотписник (особа која обећава да ће платити вашу станарину ако ви то не можете), ако су ваша примања мала или ако немате примања
- личне препоруке од претходног станодавца, пријатеља, службеника за насељавање или наставника језика

Неки нови имигранти или избеглице имају мало новца, без посла су и познају мано људи у Онтарију. Они не могу да приложе сва ова документа.

ДЕПОЗИТИ

Углавном треба да платите депозит за последњу месечну станарину пре него што се уселите. Можете да платите у готовини, чеком, овереним чеком или налогом за исплату. Увек тражите признаницу.

Ако комуналне услуге као што су вода и струја нису укључене у станарину, морате да контактирате комуналну службу како би отворили рачун и почели да вам пружају услуге.

Не плаћајте више од прве и последње станарине као депозит. Увек морате да тражите писмену признаницу. Ваш станодавац мора да вам сваке године исплати камату на име депозита. Станодавац ће вам исплатити депозит и било коју камату коју вам дугује када се исељавате. Ово је једина врста депозита коју закон одобрава.

Није по закону да станодавац тражи од вас да платите "сигурни депозит", да платите могуће штете или да тражи "новац за кључ" чији је износ већи од трошкова замене кључева.

ЗАКУП

Када станодавац одобри вашу пријаву, он је спреман да вам изнајми стан. Онда потписујете Уговор о закупу. Ово је правно ваљани уговор између вас (станара) и особе или компаније која вам издаје (станодавац). Понекад станодавац неће захтевати од вас да потпишете закуп. Ово се зове "станарина од месеца до месеца".

Можете се одлучити да потпишете закуп или плаћате станарину од месеца до месеца. У оба случаја, ви и ваш станодавац морате да поштујете закон о станарским правима (Residential Tenancies Act).

Пажљиво прочитајте свој закуп. Морате се сложити са свим ставкама закупа пре него што га потпишете.

У закупу је наведено:

- колико дуго важи уговор (углавном 12 месеци)
- колико морате плаћати за станарину
- када ће се износ за станарину повећати
- шта све обухвата станарина (на пример: паркирање или комуналне услуге,
- друге информације или правила у вези са станом

На крају закупа, можете да га обновите или да плаћате станарину од месеца до месеца. Не морате да потписујете нови закуп. Ако желите да се иселите, морате да напишете писмо станодавцу 60 дана пре исељавања како бисте га обавестили када намерава да одете.

Станар мора:

- да плати станарину на време. Станарина се углавном плаћа првог дана у месецу, али у закупу је наведено када је плаћате
- да одржава хигијену у стану и да одлаже отпатке на одговарајуће место
- да не дозволи да са њим у стану живе и други људи (посетиоци могу да остану код вас неколико дана, али не много дуго.)
- да не узнемирава друге станаре

Станари имају право на:

- чист, добро очуван дом са струјом, текућом водом, исправним електричним уређајима (фрижидер и шпорет) и грејање

- приватност; Станодавац вас мора обавестити 24 сата пре уласка у стан о својој намери, осим у случају хитне интервенције (на пример пожара)
- останак у стану до рока дозвољеног у закупу или по закону...

Када се уселите у стан, направите план шта прво да урадите у случају пожара. Онда увежбајте то са својом породицом. Проверите да ли раде аларми на дим. Никада не уклањајте батерије осим ако треба да их замените.

Углавном је добра идеја да прибавите станарско осигурање за ваше домаћинство.

Више информација како да нађете смештај у Онтарију погледајте на Settlement.Org, одељак за "смештај" (Housing) на веб страни www.settlement.org/FD/06.

ЗДРАВСТВО

Важно је да пре доласка разумете здравствени систем Онтарија. Влада Канаде и владе провинција сакупљају порез да плате медицинске услуге и здравствено осигурање. Програм здравственог осигурања Онтарија (OHIP - Ontario Health Insurance Plan) бесплатно пружа основне и хитне здравствене услуге становницима Онтарија.

ПРИЈАВЉИВАЊЕ ЗА ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА ОНТАРИЈА (OHIP - ONTARIO HEALTH INSURANCE PLAN)

Ваша здравствена картица ОХИП (OHIP) је програм здравственог осигурања Онтарија (Ontario Health Insurance Plan). Он покрива многе здравствене услуге. Он покрива већину основних и хитних здравствених услуга.

OHIP не плаћа трошкове лекова или стоматолошких услуга. Пружаоци здравствених услуга као што су доктори, болнице и поклиника провериће вашу здравствену картицу (OHIP картицу) при свакој посети. Важно је да је увек носите са собом тако да можете да примите медицинску помоћ у хитном случају.

Већина придошлица **НЕ МОЖЕ** да добије OHIP картицу док не проведе три (3) месеца у Онтарију. OHIP ће поштом послати картицу у року од три месеца након што сте за њу поднели молбу. Веома је важно да се пријавите за здравствену картицу чим стигнете у Онтарио како бисте што пре били осигурани.

Да бисте се пријавили, морате да одете у канцеларију OHIP-а. Позовите Министарство здравља Онтарија и службу дугорочне неге (Long-Term Care) и упитајте где је најближа канцеларија. Њихов број је **1-800-268-1153**, позив је бесплатан из било ког дела Онтарија или **416-327-4327**, ако зовете из Торонта.

Када одете у OHIP канцеларију, треба да попуните формулар. Такође морате да приложите оригинална документа која потврђују ваш имигрантски статус као и да живите у Онтарију. Ако имате децу старију од 15 ½ година или старију, она морају да крену са вама у канцеларију. Особље у OHIP канцеларији ће их сликати за картицу.

Када OHIP одобри вашу молбу, поштом ће вам послати вашу здравствену картицу.

Добро је да одмах по доласку купите здравствено осигурање од приватне компаније како бисте имали здравствену негу током 3 месеца чекања. Контактирајте канадску асоцијацију за животно и здравствено осигурање (Life and Health Insurance OmbudService) (CLHIO) за више информација о осигуравајућим компанијама - **1-800-268-8099**, позив је бесплатан из било ког дела Онтарија.

Приватно здравствено осигурање

На веб страници Settlement.Org се налази листа приватних осигуравајућих компанија које пружају индивидуалне програме здравственог осигурања. Нису наведене све компаније које пружају осигурање. Ми не подржавамо ни једну компанију посебно. Најбоље је разговарати са више компанија како бисте пронашли осигурање које вам највише одговара.

Углавном, покривање трошкова које вама треба је за "посетиоце Канаде". Питајте компанију за осигурање да ли покрива трошкове за нове имигранте у Канаду. **Морате**

да купите осигурање у року од 5 дана од доласка у Онтарио, у супротном осигуравајуће компаније неће моћи да вам покрију трошкове. Више ћете сазнати овде: "Приватно здравствено осигурање за нове имигранте на www.settlement.org/FD/07.

Важно је да знате да:

Осигуравајуће компаније наплаћују дневну премију за сваку особу. У зависности од старости и осигурања које добијете, ваша премија је од 2,00\$ дневно до преко 8,00\$ дневно.

Већина приватних осигуравајућих компанија неће плаћати за лечење здравствених стања која сте имали пре добијања осигурања, чак и ако ви нисте знали за њих.

Углавном треба да прође кратак период чекања пре него што се обратите са потраживањима.

Осигурање углавном покрива трошкове хитних интервенција, неопходног лечења, здравствених провера и лекова које препише доктор.

Већина привремених приватних осигурања за придошлице не плаћа "регуларне" провере и посете породичном доктору.

Када вам је потребна здравствена услуга, прво позовите осигуравајућу компанију и питајте да ли покрива те услуге.

КАКО НАЋИ ДОКТОРА ИЛИ СТОМАТОЛОГА

Доктор

Породични доктор се такође зове породични лекар, лекар опште праксе (General Practitioner) или G.P. Породични доктор је углавном прва особа којој се обраћате када се не осећате добро или када сте болесни. Треба да нађете доктора који прима нове пацијенте.

Када имате породичног доктора, код њега идете када сте болесни осим у хитном случају када морате да одете у болницу. Ваш доктор води евиденцију вашег здравственог стања и лечења и упознаје вас и вашу породицу.

Како пронаћи породичног доктора

Нађите доктора: Употребите услугу Нађи доктора (Find a Doctor) на колеџу за лекаре и хирурге Онтарија како бисте пронашли доктора у вашем крају. Можете позвати **1-800-268-7096**, локал 626, из било ког дела Онтарија (**Toronto 416-967-2626**)

Жуте страна (Yellow Pages): Други начин да нађете доктора јесте да погледате у Жуте стране у локалном телефонском именику. Погледајте под "лекари&хирурзи за кућно лечење, породична пракса или породични лекар (Physicians&Surgeons for Family Medicine, Family Practice or a Family Physician).

Тakoђе можете да питате пријатеље или рођаке да ли њихови доктори примају нове пацијенте. Не чекајте да се разболите па да тражите породичног доктора.

Можда нећете наћи доктора у вашем крају који прима нове пацијенте. Можда ћете морати да одете у поликлинику. Ове клинике имају докторе, медицинске сестре и остало здравствене раднике. Многе болнице имају поликлинике које нису намењене хитним здравственим проблемима. Неке клинике раде дуже, па можете посетити доктора увече или викендом.

Одлазак у поликлинику није тако добар као да имате породичног доктора али ипак ћете добити здравствену негу од доктора. У већини поликлиника не треба да заказујете преглед, али ћете можда чекати сат времена да вас доктор прими. Да пронађете поликлинику близу вас, погледајте у Жуте стране (Yellow Pages) у локалном телефонском именику под "здравствене клинике" (Clinics-medical).

Стоматолог

Нађите стоматолога: Употребите услугу нађи стоматолога (Find a Dentist) преко Асоцијације стоматолога Онтарија како бисте пронашли стоматолога у вашем крају. Да пронађете стоматолога било где у Онтарију, осим у Торонту, позовите **416-922-3900**. Овај међуградски позив се наплаћује.

Да пронађете стоматолога у Торонту, позовите Стоматолошку академију Торонта на **416-967-5649**.

Жуте стране: Такође можете да погледате у Жуте стране, у локалном телефонском именику под "стоматолози" (Dentists).

Програми стоматолошке клинике

Ако у вешем граду постоји универзитет или колеџ, ту се вероватно налази и стоматолошка клиника за месну заједницу. Обучени стоматолози надгледају студенте стоматологије који пружају услугу. Услуга није бесплатна, али кошта мање него да одете код стоматолога.

Програм здравственог осигурања Онтарија (ОHIP) (Ontario Health Insurance Plan) не покриве већину стоматолошких услуга. ОHIP ће платити ако је живот пацијента угрожен и ако је неопходно болничко лечење.

У већини градова у Онтарију, локална заједница или државни здравствени сектор нуде неке бесплатне стоматолошке услуге. Међутим, ове услуге су на располагању само одређеној категорији људи (као што су стари и деца). Контактирајте локалну месну заједницу или државни сектор да сазнате које услуге су на располагању у вашој месној заједници.

Сазнајте више из Како пронаћи стоматолога? на www.settlement.org/FD/08.

ЗДРАВСТВЕНИ ЦЕНТРИ ПРИ ЗАЈЕДНИЦИ

Ако вам је потребна здравствена нега, али немате ОHIP картицу, можда се можете јавити за помоћ здравственом центру при месној заједници (СНС- Community Health Centre). Услуге у здравственим центрима при заједници су бесплатни или је надокнада веома мала. Све услуге су поверљиве.

ХИТНЕ СЛУЖБЕ И БОЛНИЦЕ

У болницу одлазите само уколико је случај хитан, на пример ако морате на операцију, на порођај или на специјалне тестове или здравствено лечење. Када одете у болницу, треба да имате код себе своју ОHIP картицу (здравствену картицу).

ХИТНЕ СЛУЖБЕ

За озбиљне здравствене хитне ситуације, позовите 911 са свог телефона. Ако се ви или неко из ваше породице изненада осети веома лоше (има јаке болове, у несвести је, не може да дише, пуно крвари, има напада или је имао озбиљну несрећу) морате позвати 911.

Ако не говорите енглески, само кажите " Хелп" (Help!) и кажите оператеру који језик говорите. Даће вам преводиоца који говори ваш језик. Кола хитне помоћи, полиција и ватрогасци ће стићи у исто време.

Будите спремни да дате следеће информације преко телефона:

- опис онога што се десило
- где се налазите
- ваше име, адресу и телефонски број

Останите на телефону све док вам не кажу да спустите слушалицу.

Ако идете у најближу болницу због хитног случаја, идите у ургентну службу или ургентно одељење (ER)(Emergency Room). На ER је углавном ужурбано. Осим ако вам је живот у опасности, може проћи више сати док вас доктор не прегледа.

Ако немате ОНП и немате приватно здравствено осигурање, болница ће вам послати рачун за превоз колима хитне помоћи, као и за све здравствене услуге које су вам пружене.

ПОМОЋ У КРИЗНОЈ СИТАЦИЈИ

Центри за кризне случајеве и невоље пружају бесплатно и поверљиво саветовање 24 сата дневно, 7 дана недељно. Позовите центар за кризне случајеве ако

- размишљате о самоубиству
- неко други помишља на самоубиство
- морате само да разговарате

Можете пронаћи телефонске бројеве центара за ментално здравље, ако посетите www.settlement.org/FD/04.

ЗДРАВСТВЕНА НЕГА ПРЕКО ТЕЛЕФОНА ОНТАРИО (TELEHEALTH ONTARIO)

Ако се осећате лоше, али не знате да ли треба да идете у ургентну службу при вашој локалној болници, позовите службу Онтарија Здравствена нега преко телефона.

Служба Онтарија Здравствена нега преко телефона је бесплатна, поверљива услуга телефоном. Можете је позвати да бисте добили здравствени савет од регистроване медицинске сестре. На располагању је 24 сата дневно, 7 дана недељно. Услуга је доступна на енглеском и француском, са преводиоцем за још неке друге језике.

Позовите 1-866-797-0000 било где да се налазите у Онтарију.

Када позовете службу Онтарија Здравствена нега преко телефона, разговараћете са регистрованом медицинском сестром. Медицинска сестра ће вас замолити да опишете проблем и да одговорите на питања колико је он озбиљан. Онда ће вам медицинска сестра рећи да се постарате за себе или ће вас саветовати да одете код доктора или вам дати телефонске бројеве служби при заједници у вашој близини.

Не зовите здравствену негу преко телефона ако знате да се ради о хитном случају.

ДРУШТВЕНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ ИЛИ СЛУЖБЕ ПРИ МЕСНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

Друштвена здравствена служба је усмерена ка здрављу народа или целе заједнице. Професионалци друштвене здравствене службе обухватају докторе, медицинске сестре, нутриционисте и многе друге професионалне здравствене раднике.

Друштвена служба здравствене заштите пружа услуге у три области: заштита здравља (превенција болести), рано откривање здравствених проблема, као и унапређење здравља (едукација људи да живе на здрав начин).

Професионално особље друштвене службе пружа информације и услуге у школама и на радним местима. На пример, медицинска сестра из друштвене службе може да вакцинише ваше дете против болести или да провери сву децу у школи да ли имају ваши.

Ако вам Одељење за држављанство и имиграцију Канаде (Citizenship and Immigration Canada) да формулар за медицинско праћење, морате у року од 30 дана од уласка у Канаду да се јавите локалној сруштвеној здравственој служби.

ЛЕКОВИ/РЕЦЕПТИ

Програм здравственог осигурања Онтарија (OHIP)(Ontario Health Insurance Plan) не покрива рецепте за лекове.

Ако вам доктор да рецепт за лек, морате га однети фармацеуту. Фармацеути су професионално здравствено особље које вам даје лек преписан од стране вашег доктора. Они раде у дрогеријама или апотекама при великим супермаркетима, болницама и здравственим центрима при заједницама.

Фармацеути:

- провере да ли су доза, количина лека и рецепт исправни
- упознају вас са могућим нус појавама
- провере да ли постоји могућност реакције са осталим лековима које узимате
- објасне како да узимате лек
- одговоре на питања која имате у вези са леком

Рецепти за лекове могу бити веома скупи.

Фармацеути углавном наплаћују накнаду за припрему. Накнада за припрему је износ који фармацеут наплаћује за припрему лекова. Накнада за припрему лекова у апотекама у Онтарију се креће од 1,99\$ до 16,95\$. Фармацеути додају ову накнаду на цену лека.

За више информација о здравственој заштити у Онтарију, погледајте на Settlement.Org www.settlement.org/FD/09.

ЗАПОСЛЕЊЕ

БРОЈ СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА (SIN- SOCIAL INSURANCE NUMBER)

Да бисте радили у Канади, морате да имате број социјалног осигурања (SIN) (Social Insurance Number).

Противзаконито је да вас послодавац запосли а да немате тај број. Овај број такође користите када се пријављујете за државну услугу или плаћате порез.

Пријава за SIN

Да бисте се пријавили, морате да одете у Услужни центар Канаде (Service Canada Center). Позовите **1-800-206-7218** да сазнате где се налази вама најближи центар или посетите www.settlement.org/FD/04.

У Услужном центру Канаде, треба да попуните формулар. Такође, морате им показати документа којима потврђујете свој идентитет и статус имигранта. Да бисте сазнали која документа прихватају, посетите веб страну Услужног центра (Service Canada) на www.settlement.org/FD/21 или позовите на горе наведени број. Када одобре вашу пријаву, послаће вам картицу са бројем SIN-а.

Давање SIN картице на увид послодавцу

Послодавци морају да траже на увид SIN картицу од свих запослених одмах по њиховом запослењу. У року од 3 дана од запослења, морате показати SIN картицу послодавцу.

Ако ваша картица почиње бројем "9", то је привремени SIN. Пре него што вас послодавац запосли, он такође мора да види вашу дозволу за запослење (радну дозволу) издату од стране Одељења за држављанство и имиграцију Канаде (Citizenship and Immigration).

Не морате увек да показујете SIN картицу

Многи пословни субјекти траже да виде вашу SIN картицу због идентификације или да провере ваш кредитни статус.

SIN картица није средство идентификације. Не показујте своју SIN картицу и не дајте број људима који то не траже. Не постоји закон који забрањује неком пословном субјекту да тражи ваш SIN, али ви не морате да га показујете.

Неки људи користе украдене или изгубљене SIN картице како би имали приступ важним личним подацима или крали од људи, државе и пословних субјеката.

Ако се неко запосли а користи ваш SIN, ви морате да платите порез на зарађени новац.

По закону, SIN морате да покажете државним службама на свим нивоима и свим институцијама где зарађујете доходак или камату (банке, кредитне уније).

ПРОНАЛАЗЕЊЕ ПОСЛА

"Да ли се посао лако налази у Онтарију?", то је питање које многе придошлице постављају на форуму на Settlement.Org. Не постоји једноставнији одговор од оног који каже да у Канади није увек лако наћи посао који одговара вашим вештинама и искуству.

Често ћете чути да послодавци траже "канадско искуство". Зашто они траже канадско искуство? Послодавци сматрају да то потврђује да имате добре језичке и комуникационе способности и да знате како функционише пословна култура Канаде.

Морате научити како да покажете вредност свог страног образовања и радног искуства. Многи послодавци не знају да процене ваше искуство, тако да морате да их уверите од коликог значаја би им оно било.

Језичке вештине

Ако имате тешкоће са читањем оваг водича, можда нисте спремни за рад у Онтарију, у техничком окружењу где се говори енглески језик. Веома је важно да пре доласка у Онтарио добро владате енглеским језиком.

Енглески је главни језик у провинцији. Ако течно говорите језик, то ће вам помоћи у послу а и лакше ћете се уклопити у нову заједницу. Многе заједнице су вишејезичне и можете наћи људе који говоре ваш језик. Али ако је ваш циљ да имигрирате у Канаду за стално, морате научити да добро говорите, читате и пишете енглески језик.

Пословна култура

Можете уочити разлику у томе како људи раде и обављају послове у Канади у поређењу са тиме како је у вашој земљи. У свакој земљи послови се различито обављају. Нико вам тачно не може рећи које су то разлике. Морате радити у Онтарију да бисте то сазнали. Тек онда можете видети како да убедите послодавца да сте тип радника који њему треба и да сте добри за његову компанију.

Тешко је да прихватите, али можда нећете наћи посао из својих снова. Када стигнете, можда ћете морати да прихватите "посао за преживљавање". Ако имате среће, тај посао може бити из ваше струке, међутим на нижем нивоу од посла који сте обављали пре доласка.

Тражење посла

Придошлице имају различита искуства у тражењу посла. Неко пронађе у року од пар месеци посао који је и раније обављао. Другима могу да требају године. Пре доласка, одвојите време да истражите канадско тржиште послова. Сазнајте која помоћ се нуди и како лакше да пронађете посао у Онтарију.

Тражење посла у Онтарију се може много разликовати од вашег искуства. За вас, само потреба да тражите посао може бити изненађење. Морате научити како да напишете резиме или да саставите портфолио свог радног искуства. Да ли знате какав тип резимеа послодавци из ваше струке очекују да им дате? Можда ћете морати да затражите помоћ око добијања посла у Канади.

Добијање помоћи

Влада не обезбеђује људима посао. Они имају програме који помажу у налажењу послам али то не значи да ће вам наћи посао. Ако вам неко каже да вам гарантује посао, можда жели да вам нешто прода. Будите опрезни ако дајете новац.

Многе агенције при месним заједницама пружају помоћ придошлицама у проналажењу посла. Ове услуге су бесплатне у вашој заједници.

Придошлицама није лако да нађу посао у Онтарију. Зашто? Овде су дате неке чињенице које треба да знате или да размислите о њима:

- како пронаћи посао који није оглашен
- да ли су ваше језичке вештине довољно добре за посао који желите?
- да ли сте спремни да на првом радном месту кренете од нижих послова или да се запослите у малим и средњим компанијама?
- да ли разумете радну културу Канаде и значај комуникације, тимског рада и организационих вештина?

Не можете очекивати да знате све о радној култури Канаде када први пут дођете у Онтарио. Пуно треба да се научи али има пуно људи који вам многу помоћи.

Једна од најбољих ствари коју можете урадити јесте да потражите помоћ. Агенције за насељавање вам могу помоћи да пронађете посао и да се уклопите у своју заједницу.

Неке службе при заједници вам могу помоћи саветом један-на-један. Члан службе ће вам помоћи у састављању резимеа и молбе, као и при тражењу локалних компанија. Други имају програме где се у учионици учи како да нађете посао у струци у Канади.

Без помоћи програма, можете послати 200 резимеа а да не добијете ни један одговор. Ако имате помоћ, можете пронаћи посао какав заиста желите.

Свака агенција за имигранте у Онтарију, може вам на неки начин помоћи да почнете са тражењем посла. Посетите на веб страни www.settlement.org/FD/04 одељак пронаћи посао близу куће (Find Help Close to Home), како бисте пронашли компаније које су у вашој близини.

Они вам такође могу рећи о службама за запослење за специфичне групе као што су:

- професионалци са међународним образовањем и трговци
- жене
- млади
- старији радници

Многе агенције за насељавање у Онтарио организују бесплатне практичне курсеве за тражење посла како би помогле придошлицама да пронађу посао у Канади. Практични курсеви трају од 3 до 4 дана. Да бисте учествовали, морате бити стални становник који има легалну дозволу за рад у Канади.

Може вас узнемирити тражење посла јер вам неће бити јасно због чега компаније неће да запосле некога са вашим способностима. Морате да научите шта послодавци траже а то је много више од вештина потребних за посао.

Можда ћете морати или желети да научите нове вештине или усавршите старе. Постоји пуно начина да добијете помоћ и обуку. Неке обуке су скупе. Неке су бесплатне за извесне категорије људи. Организације за насељавање вам могу помоћи да више сазнате на којој обуку да кренете.

СТАНДАРДИ ЗАПОСЛЕЊА

Федерални и провинцијски закони штите ваша права као радника. Закон о стандардима рада Онтарија (Employment Standards Act) штити већину радника у Онтарију.

Нико не сме да вас дискриминише због ваших година, пола, вероисповести или сексуалног опредељења. Сваки послодавац који вас дискриминише из ових разлога, крши закон.

По закону и радници имају своје одговорности. Морате да сазнате како закон штити вашу безбедност и здравље на радном месту. Ако желите да се други опходе правично према вама на послу, морате да научите шта закон каже.

За више информација о својим правима и одговорностима на раду, посетите одељак "стандарди рада" (Employment Standards) на Settlement.Org www.settlement.org/FD/10.

ПРОЦЕНА ОБРАЗОВАЊА И РАДНИХ ВЕШТИНА

Ако се пријавите за посао или образовни програм, послодавац или школа могу да траже од вас доказ о степену образовања и обуке. Послодавац или школа ће такође желети да знају колико ваша претходна обука вреди у односу на дипломе или сертификате издате у Канади.

Можда вам је потребна званична процена

Званична процена значи да се ваше потврде о образовању упоређују са њиховим еквивалентима у Канади. Када ваша документа о образовању буду процењена, добићете писмени извештај у коме се описује сваки ваш сертификат, дипломе или степени. У писму је наведено који су канадски еквиваленти за ваше оцене и документа.

Ако желите да радите у професији или занимању и да имате професионалну титулу (као што су инжењер или фризер) морате имати лиценцу или сертификат. Да бисте добили ову лиценцу, морате се регистровати код удружења које регулише вашу струку. Као неке школе, ове групе имају свој поступак процене.

Званична процена је скупа. Разговарајте са послодавцем, школом или регулаторном асоцијацијом за вашу струку о томе која им је процена потребна, пре него што платите процену.

Процена припремљена за послодавце не мора бити иста као и она која се спрема за образовни програм.

Када дођете у Канаду, погледајте различите сервисе за процене и њихове извештаје пре него што се одлучите чије ћете услуге користити. Могу вам требати процене за обуку за запослене, имиграцију, високо образовање, лиценцирање или тренинга кроз рад. Потрудите се да добијете један извештај који задовољава више намена, уместо да купите више извештаја за сваку од намена посебно.

За више информација о свим овим питањима погледајте на Settlement.Org www.settlement.org/FD/11.

ОБРАЗОВАЊЕ

УПИЦ ДЕЦЕ У ШКОЛУ

У Онтарију, сва деца узраста од 6 до 18 година морају да иду у школу. Међутим, већина деце већ са 4 и 5 година почиње да прати наставу у обдаништима. После једне или две године проведене у обданишту, они полазе у 1. разред. Од 9-тог до 12-тог разреда је средња школа.

Своју децу морате да пријавите у локалну школу или школски одбор. Позовите локални школски одбор да сазнаете локацију најближе школе и како да упишете своје дете. Деца која имају довољно година да иду у средњу школу, можда желе да сазнају о специјалним програмима у неким школама, пре него што се одлуче где да иду. О овоме се можете распитати у локалној школи или школском одбору.

Већина деце у Онтарију похађа јавне школе. Такође постоји одвојени јавни систем при католичким школама. Сваки локални школски одбор управља школама у сваком систему. Школски одбор вам може дати имена школа које ваше дете може да похађа.

Имиграциони статус деце или њихових родитеља или старатеља не спречава децу да иду у школу. Ако имате проблема при упису детета због имиграционог статуса, контактирајте за помоћ своју правну клинику при локалној месној заједници.

Школска година почиње први дан после Дана рада у септембру и завршава се крајем јуна. Сваки одбор доноси сопствене одлуке о дозволи да деца крену у школу у току школске године.

Све потребне информације о школском систему можете наћи у Водичу за образовање придошлица у Онтарио на www.settlement.org/FD/12.

ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ И УСАВРШАВАЊЕ

Такође, можда желите да кренете на курсеве или пронађете програм студирања који је повезан са вашом каријером. Информације о ономе што вам је доступно и како да остварите приступ, можете пронаћи на одељку о образовању (Education) на Settlement.Org www.settlement.org/FD/13.

Учење енглеског језика

Када стигнете, можда ћете желети да усавршите знање енглеског језика. За вас, као новог имигранта, веома је важно да можете да комуницирате на енглеском језику. То ће вам помоћи да нађете посао и да се брже снађете у Онтарију.

Часови језика за придошлице у Канаду (Language Instruction for Newcomers to Canada) (LINC) је бесплатан програм са часовима језика за нове имигранте у Канаду.

Да бисте се пријавили на LINC програм, ви морате:

- бити трајни усељеник Канаде (званични имигрант) или избеглица по конвенцији
- **или** да сте придошлица коме је дозвољено да остане у Канади, коме СИС планира да одобри статус сталног пребивалишта и ко још није трајни усељеник

и

- да сте старији од школског узраста (особа од 18 година или старија)
- да сте тестирали знање језика у центру за процену знања језика.

Неки LINC часови имају службу чувања деце.

LINC часови су у понуди у целој Канади:

- школама
- колеџима при месним заједницама
- агенцијама за насељавање имиграната
- организацијама при месним заједницама.

Пријава на LINC

Да бисте се пријавили за LINC часове, морате да одете у центар за процену LINC. У центру за процену LINC, тестираћа се степен вашег знања језика и помоћи ће вам се да се пријавите у LINC школу.

Особље у центру ће вас тестирати у разумевању, изражавању, читању и писању. Тест траје између једног и три сата. Што вам је знање језика веће, тест траје дуже.

Центар ће вам помоћи да се пријавите за одговарајући разред. Позовите агенцију за насељавање или информациони центар при месној заједници и питајте где се налази најближи центар за процену LINC. Морате позвати центар за процену да закажете термин.

Можете пронаћи контакт информације ових организација на Settlement.Org, "пронађи помоћ близу куће" (Find Help Close to Home) на www.settlement.org/FD/04.

Напредно усавршавање енглеског језика

Високог степена енглеског језика можете добити на:

- универзитетима
- колеџима при месним заједницама
- приватним школама језика
- организацијама при месним заједницама

Контактирајте ове школе и организације директно за информације о курсевима и трошковима. Неки су бесплатни, међутим за неке часове се плаћа.

За више информација о расовима енглеског језика, погледајте одељак "енглески као други језик" на веб страни Settlement.Org, www.settlement.org/FD/14.

ИМИГРАЦИЈА И ДРЖАВЉАНСТВО

КАРТА СТАЛНОГ БОРАВКА (ЈАВОРОВ ЛИСТ)

Добићете карту сталног боравка (PR) (Permanent Resident Card) поштом када стигнете у Канаду. Када уђете у Канаду и прођете службу имиграције, треба да им дате поштанску адресу како би могли да вам је пошаљу.

Ако не дате поштаснку адресу Одељењу за држављанство и имиграцију (CIC) (Citizenship and Immigration Canada) при уласку у земљу, молимо урадите то што пре. Посетите веб страну CIC или контактирајте позивни центар PR-а да им дате адресу.

Ако не добијете своју PR карту у року од 30 дана поштом пошањете CIC-у своју адресу, назовите позивни центар Одељења за држављанство и имиграцију Канаде.

Ако CIC не добије вашу адресу у року од 180 дана од дана вашег доласка у Канаду, мораћете да се поново пријавите за PR карту и платите трошкове.

PR карта је документ идентификација и она је доказ вашег сталног пребивалишта.

Ако имате питања у вези са трајно боравишном картом, позовите позивни центар PR карте (Call Center).

ЗАХТЕВИ О БОРАВКУ

Након доласка у Канаду можете путовати ван земље. Међутим, морате физички бити присутни у Канади 730 дана (2 године) у периоду од 5 година како бисте задржали статус трајног боравишта.

То значи да можете провести укупно 3 године ван Канаде у периоду од 5 година. Али ако одете у дужу посету ван земље, морате да потврдите Одељењу за држављанство и имиграцију Канаде да планирате да наставите да живите у Канади.

ПРАВА И ОГРАНИЧЕЊА СТАНОВНИКА СА СТАЛНИМ БОРАВКОМ

Права становника са трајним боравиштем су

- да живе и раде било где у Канади
- да добију правну помоћ (помоћ људима који немају новца да плате адвоката)
- да добију провинцијско здравствено осигурање
- да се образују
- да се запосле
- имају право на законе који штите раднике:
 - здравље и безбедност

- стандарде запослења
- осигурање посла
- колективно уговарање
- компензација запосленика
- људска права
- право на социјалне бенефиције као као што је Ontario Works, по ниској цени обезбеђен смештај и дневна нега, прихватилиште, програм бесплатне хране и одеће, саветовање и друге врсте помоћи у агенцијама при заједници.

Ограничења становницима са трајним боравиштем

- Одељење за држављанство и имиграцију Канаде може да одбије да вам дозволи да останете у Канади ако:
 - имате лажна документа и дали сте лажне информације када сте се пријавили за стални боравак или када сте ушли у Канаду
 - нисте поштовали услове статуса сталног боравка (ако сте га имали)
 - оптужени сте за кривичи прекршај
 - власти верују да сте били умешани у шпијунажу, организовани криминал или да сте починили ратни злочин
- не можете да гласате на изборима или да budete кандидат за политичку функцију

ПИТАЊА У ВЕЗИ СА ИМИГРАЦИЈОМ

Ако имате било које питање у вези са имиграцијом, вашим статусом или услугама које су вам доступне, контактирајте агенцију за насељавање. Можете пронаћи агенцију за насељавање када стигнете у нову заједницу. Можете пронаћи листу ових агенција на Settlement.Org, "пронађи помоћ близу куће" (Find Help Close to Home) на www.settlement.org/FD/04.

Такође, можете се обратити позивном центру Одељења за држављанство и имиграцију Канаде (Citizenship and Immigration Canada Call Center), бесплатно из било ког дела Онтарија.

Информације можете добити са снимљених порука, 24 сата дневно, 7 дана недељно.

Ако желите да разговарате са особом, позовите између 8.00 и 16.00, од понедељка до петка. Позивни центар нуди услугу на енглеском и француском језику.

**For information on immigration
and citizenship call the Citizenship
and Immigration Canada Call
Centre
1-888-242-2100**

ПРАВНЕ УСЛУГЕ

ЉУДСКА ПРАВА

у Канади, мушкарци и жене су једнаки и имају иста права. Ова права су описана у канадској повељи о правима и слободама. Сваки тип злоупотреба – физичке, психичке и финансијске – било које особе је противзаконито.

Многе агенције за насељавање раде на образовању младих људи о правима мањина, жена, хомосексуалаца, лезбејки, људи са инвалидитетима и старијих људи. Закон о људским правима Онтарија штити људе од дискриминације.

Дискриминација значи некоректно понашање базирано на:

- годинама
- боји коже
- способностима
- прецима
- раси
- брачном статусу
- породичном статусу
- пореклу
- досијеу о прекршајима (криминални досије)
- зависност од помоћи државе
- религији
- држављанству
- етничком пореклу
- полу
- или сексуалној оријентацији

По Закону о људским правима Онтарија, свако има право на слободу од дискриминације када тражи услуге, робу и просторије, смештај, уговоре, запослење и чланство у групама.

ПОЛИЦИЈА

У Онтарију и у целој Канади, полиција је одвојена од владе и од војске. Постоје три нивоа полиције у Онтарију:

- локална (или општинска) полиција
- провинцијска полиција Онтарија (ОПП)
- и државна полиција која се зове канадска краљевска коњичка полиција (RCMR).

Већина полицијских снага данас користи полицијски приступ преко заједнице. Полицијски приступ преко заједнице значи да полицајци раде са становницима сваке заједнице у циљу спречавања злочина и повећање безбедности.

Када вас заустави полиција, претресе, ухапси или задржи, мора да поштује веома строга правила. Полицајци морају да

- вам кажу зашто вас задржавају,
- упознају вас са вашим правима,
- и да буду сигурни да сте их разумели

Ако вас ухапсе или оптуже за прекршај, имате право на адвоката. Имате право да изаберете свог адвоката и имате право на правни савет на матерњем језику.

ТРАЖЕЊЕ АДВОКАТА

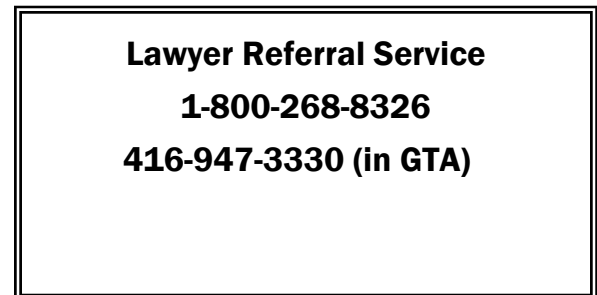
Веома је важно наћи правог адвоката. Овде је дато неколико начина како да почнете са тражењем:

- питајте пријатеље и породицу да ли могу да вам препоруче неког адвоката
- питајте службеника за насељавање или члана агенције за социјалну помоћ за предлог
- погледајте у Жуте стране телефонског именика под "адвокат" (Lawyer)
- контактирајте службу за референтне услуге (Lawyer Referral Service) коју води адвокатско друштво горње Канаде
- погледајте на веб страни листу са именима адвокатских фирми и адвоката

Служба за адвокатске референтне услуге (LRS - Lawyer Referral Service)

Служба за референтне адвокатске услуге (LRS) вам може дати број адвоката у вашем крају који се бави врстом права у вези са вашим случајем. Можете питати LRS да ли је сигуран да адвокат кога они препоручују, говори вашим језиком.

Можете позвати адвокатску службу LRS за консултацију која није дужа од тридесет (30) минута. Можете одлучити да не ангажујете ту особу за свог адвоката, али не можете тражити од LRS-а другу препоруку за исти правни проблем.

ПРАВНЕ КЛИНИКЕ ПРИ ЗАЈЕДНИЦИ

Такође можете потражити правну помоћ у правној клиници при заједници. На клиници се налазе адвокати и правници заједнице који могу помоћи. Углавном, ви морате живети у крају у коме клиника ради. Такође, морате да будете у немогућности да платите адвоката.

Клинике пружају услуге у одређеним областима права. Оне укључују:

- спорове између станодавца и станара
- накнада за рад
- осигурање запослења
- социјалну помоћ
- канадски пензиони програм
- закон о избеглицама и имиграцији
- закон о запослењу
- и људским правима

Клинике углавном не пружају услуге из области кривичног и породичног права. За ове услуге, треба вам приватни адвокат и сертификат за правну помоћ.

Сертификат за правну помоћ није вам потешан како бисте добили помоћ у правним клиникама при заједници. www.settlement.org/FD/25

ЗАЈЕДНИЦА И РЕКРЕАЦИЈА

ИЗАЋИТЕ У ЗАЈЕДНИЦУ

Доста времена ћете провести у тражењу места за живот, учењу и усавршавању енглеског језика и тражењу посла. Али много брже ћете се снаћи у новој заједници у Онтарију, ако учествујете у рекреативним активностима заједнице. Упознаћете нове људе и успоставити нове контакте који вам могу помоћи у потрази за послом.

Сваки град у Онтарију има програме заједнице и рекреације као и објекте које могу да користе. Њихово коришћење је често бесплатно или кошта мало.

Лети, многи родитељи желе да нађу спортске и ли забавне активности за своју децу. За то постоје дневни кампови, летњи кампови или летњи програми. О овоме можете наћи информације у свом локалном центру при месној заједници или базену.

Распитајте се о расположивим програмима за вас и вашу породицу. Постоје програми за све узрасте и они обухватају фитнес, уметност и примењену уметност, као и друштвене кружоке. За сваку сезону постоје различите активности. На пример, можете наћи бесплатно клизалиште зими а базен лети.

Посетите информациони центар месне заједнице или агенцију за насељавање да сазнате о овим програмима. Такође, можете контактирати локалну државну службу Паркови и рекреација.

БИБЛИОТЕКЕ

Библиотека је важно јавно место у вашој месној заједници. Библиотеке имају по нешто за сваког без обзира на године. Морате да добијете картицу за библиотеку да позајмите књиге или да користите компјутер у библиотеци. Да бисте добили картицу, морате понети неку идентификацију (на пример, возачку дозволу или вашу картицу трајног боравка) или нешто од поште на чему је ваша адреса (на пример, рачун за телефон). Библиотеци је потребан доказ ко сте ви и која је ваша локална адреса. Картица је бесплатна за људе који живе у заједници.

Овде су набројани неки од програма и услуге које можете наћи у библиотеци:

- клубови за домаћи рад који помажу деци око њиховог домаћег задатка
- време за причу и библиотека играчака за децу
- часови и извори за тражење посла и планирање каријере
- програми описмењавања одраслих са учитељима који описмењују или помажу да се усаврши вештина читања
- вишејезичне колекције: књига, видео трака, новина и магазина на многим језицима
- извора информација за енглески као други језик (ESL)
- књижевна дела аутора или експонате локалних уметника
- предавање или часове на теме као што су здравље и личне финансије

Компјутери су важан део рада библиотеке. Многе библиотеке имају компјутере и штампаче које можете користити за писање, тражити огласе за посао или имати приступ интернету.

ЗАБАВА

Све заједнице у Онтарију имају бесплатне и јефтиније догађаје, прославе, паркове, уметничке и културне активности. Уметнички и културни фестивали се одржавају сваке године. Неки се могу усмерити на уметничку форму, као што је музика, или на све врсте уметности једне групе при заједници, као што је кинеско-канадска заједница. Многи културни и уметнички фестивали Онтарија се одигравају на отвореном, током лета и бесплатни су. Одржавају се фестивали комедије, цеза, аутора и филма.

Већина заједница има музеје, уметничке галерије, историјска места и друга места и догађаје који су занимљиви. Многе галерије и музеји имају један дан недељно када је улаз бесплатан или је цена нижа. Углавном је цена нижа за децу и за људе од 65 година или старије.

Кинеска Нова година, Pride Parade, Caribana Торонта, Winterlude Отаве су само неки примери специјалних догађаја и важних прослава у Онтарију. Многе су, укључујући и Дан Канаде који је 1. јула, јавне прославе са парадама, ватрометом и музиком.

За више информација о забави и интересантним начинима да се укључите у заједницу, посетите одељак о прославама (Celebrate) на [Settlement.Org](http://www.settlement.org/FD/15) www.settlement.org/FD/15.

ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА ПОТРОШАЧЕ

ПРОМЕНА НОВЦА

Добро је да имате нешто канадског новца пре доласка у Онтарио. У земљи из које долазите, можда можете добити бољи курс за промену новца.

На Међународном аеродрому Пирсон у Торонту, можете заменити новац у киоск мењачницама у периоду од 5.00 до 23.00 часа, седам дана недељно. Међутим, вероватно ћете добити бољи курс за промену новца изван аеродрома.

Такође, мењачнице можете наћи у банкама, туристичким агенцијама и у центру у већини градова. У хотелима можете променити мање количине новца, али курс можда није тако повољан. Углавном су банке најбоље место за промену новца.

УПОТРЕБА ТЕЛЕФОНА

Увођење телефонске линије у кућу

Телефонске услуге у вашој кући пружа Bell Telephone. Потребно је да окренете број 310 –BELL (310-2355) или да посетите центар Bell Centre, да наручите ову услугу.

Нови имигранти морају да оставе депозит за увођење телефонске линије. Овај новац ћете добити назад након 6 месеци. Bell такође наплаћује и накнаду за повезивање новог телефона. Више ћете сазнати на веб страни Bell-а: www.settlement.org/FD/23

Када Bell одобри пружање услуге, заказује време доласка у вашу кућу. Тада морате да budete код куће, како би техничар из телефонске службе могао да изврши повезивање. Локални позиви од куће су бесплатни али међуградски позиви се посебно наплаћују.

Мобилни телефони

Мобилни телефони су веома популарни у Канади и можете да се одлучите за једну од многих збуњујућих понуда. Пре доласка, пуно можете сазнати о врстама понуда за мобилне телефоне на интернету. Ево једне корисне веб стране - www.settlement.org/FD/19.

Услуге се овде могу разликовати од оних у земљи из које долазите. Сазнајте о различитим ценама, понудама и расположивим врстама телефона пре него што потпишете уговор са службом мобилне телефоније за коју сте се одлучили.

Јавни / телефон који се плаћа (payphones)

Јавне телефоне ћете наћи на аеродрому, аутобуским и железничким станицама, у ресторанима, великим продавницама, тржним центрима и на угловима неких улица. Ови телефони су познати и као “payphones” (телефони који се плаћају).

Локални позиви

Локални позиви са вашег кућног телефона су бесплатни, али ако позив обавите са payphone, онда се наплаћује 50 центи. Ако желите да позовете некога у граду:

подигните слушалицу, убаците 50 центи и окрените број.

Већина телефона прихвата метални новац од 5, 10, 25 центи или 1\$. Можда нећете добити кусур ако убаците кованицу од 1\$.

У неким деловима морате да окренете број за област. На пример, у Торонту и околним крајевима, треба да окренете 416, 647 или 905 испред броја - у локалном телефонском броју има укупно 10 цифара.

Међуградски позиви

За ваш кућни телефон можете узети план за међуградске позиве или се можете одлучити за при-пејд телефонске картице којима плаћате унапред. Ове картице за међуградске позиве могу бити много јефтиније него да обавите међуградски позив од куће. То је сигурно јефтиније него да међуградске позиве плаћете новцем или кредитном картицом на јавном телефону.

Када купите при-пејд телефонску картицу, можете сазнати да ли добијате најбољу тарифу за земљу коју зовете. Затражите упоредну табелу од особља продаје. Упоредите тарифе за минут разговора са земљом коју зовете за различите картице.

Такође можете обавити позив који плаћа друга страна (collect calls.) Позив који плаћа друга страна значи да позив плаћа особа коју ви зовете. Да бисте обавили позив који плаћа друга страна, окрените "0", онда број за област и телефонски број а затим пратите инструкције од аутоматског система.

Бесплатни бројеви

Неки међуградски бројеви се зову бесплатни међуградски бројеви. Ако зовети неки од ових бројева, позив се не наплаћује. Ови бројеви почињу са 1-800, 1-866, 1-877 или 1-888. Државне канцеларије, агенције при заједницама и многе фирме имају бесплатне бројеве.

Бројеви 1-900 и 1-976 нису бесплатни. Ви плаћате провизију за сваки минут проведени на вези. Ови позиви су углавном веома скупи.

Употреба телефонског именика

Можете наћи телефонски именик или телефонски адресар у већини јавних говорница.

У телефонском именику Белих страна налазе се четири дела:

Бројеви хитних служби (и водич за употребу телефона)

У овом делу се налазе телефонски бројеви које треба да окренете у критичним ситуацијама, као што је полиција. Такође, ту је и упуство како да користите телефон.

Беле стране

У овом делу су имена људи и фирми у граду. Дати су њихови телефонски бројеви и адресе улица. Особе су поређана по презимену. И имена људи и фирми су поређена по азбучном реду. У неким већим градовима, као што је Торонто, Беле стране се састоје из 2 дела – лични телефонски бројеви су на почетку, а у другом делу су пословни бројеви телефона.

Плаве стране

Овај део је штампан на плавој хартији. Ту су дате владине канцеларије и њихови телефонски бројеви за контакт. Такође, ту су дате и владине службе по категоријама. На пример, ако желите да пронађете Министарство здравља, погледајте у Плаве стране под Здравље (Health).

Телефонски адресар Жуте стране

Овај део је штампан на жутој хартији. Ту су дате фирме по категоријама. На пример, да наручите пицу, погледајте под Пица у Жутим странама и одаберите пицерију најближу вама. Жуте стране је посебна књига у већим градовима, укључујући Торонто.

У већим градовима, Беле и Плаве стране, као и Жуте стране често се штампају у два одвојена телефонска именика. У мањим градовима, оне могу бити у једној књизи. На почетку сваког телефонског именика можете пронаћи инструкције како да користите телефон и бројеве хитних служби.

СЛАЊЕ И ПРИМАЊЕ ПОШТЕ

Слање писма или пакета

Да бисте послали писмо или пакет, морате да платите поштарину. Поштарина је износ који се плаћа да би се послало писмо или пакет.

Поштанске услуге су доступне у поштама и поштанским испоставама у трговачким центрима као што је Shoppers Drug Mart. Да бисте пронашли пошту, потражите знак канадска пошта (Canada Post) у изложима тржног центра. Такође можете да погледате у телефонском именику како бисте пронашли вама најближу пошту.

Цена слања писма или пакета зависи од његове величине и тежине. Цена такође зависи од тога где га шаљете и колико брзо желите да оно стигне на одредиште. Углавном, што се даље пакет шаље цена слања је већа.

Ако шаљете пакет у другу земљу, морате да попуните формулар за царину. Формулар за царину можете добити у поштама. Он садржи опис садржине пакета. Такође садржи његову вредност и тежину. Службеник у пошти вам може помоћи да попуните формулар.

Добијање поштанске адресе

Када пронађете место где ћете да живите, људи вам могу слати пошту директно на кућну адресу или на број поштанског фаха. Пре него што нађете место где ћете живети, можете примати пошту на три различита начина:

Питајте рођака или пријатеља да ли можете да користите њихову адресу. Кажите да шаљу пошту са назнаком "на руке" (с/о) вашем рођаку или пријатељу.

У пошти затражите услугу пост рестант. Ова услуга је широм света позната као пост рестант. Пост рестант пошта се преузима у главним локалним поштама. У већим градовима где има више од једне главне поште, једна од пошта у области се наводи као место за преузимање пост рестант поште.

ВАШЕ ИМЕ
GD STN MAIN
TORONTO, ON M2R 5H2

Изнајмите поштанско сандуче у пошти или тржном центру који нуде пословне услуге. Они ће вам дати адресу коју ви можете дати људима како би вам могли слати пошту. Ако примате велике пакете који не могу да стану у поштанско сандуче, у продавници ће вам оставити поруку да га можете преузети на шалтеру.

ПРЕВОЗ

Вожња аутомобила

Ако живите у Онтарију и желите да возите, морате да имате возачку дозволу издату у Онтарију. Веб страна Министарства саобраћаја Онтарија (МТО), пружа информације о дозволама за возача и возило у провинцији. Сазнајте више из чланка **Како могу да добијем возачку дозволу Онтарија?** на www.settlement.org/FD/16.

Страну возачку дозволу можете да користите 60 дана од доласка у Онтарио. Онда морате да положите возачки испит како бисте добили возачку дозволу Онтарија. Позовите Министарство саобраћаја Онтарија за информације у вези са издавањем дозвола и правила вожње на број **1-800-387-3445**.

Морате регистровати своје возило у агенцији за издавање саобраћајних дозвола у провинцији у којој живите, а морате га и осигурати. Противзаконито је возити ауто који није осигуран. Осигурање аута може бити скупо, али штити вас и остале возаче у случају несреће.

Ако немате ауто, можете га изнајмити на један дан, на недељу дана или дуже у компанији која изнајмљује возила. У већини компанија које изнајмљују возила, можете добити информације о правилима вожње.

У компанијама које изнајмљују возила, наплаћује се провизија која се заснива на времену колико је возило код вас, као и удаљености коју пређете возилом. Такође, код њих треба да купите осигурање од незгоде и да платите бензин који потрошите.

Кретање по граду - јавни превоз

Сваки град у Онтарију има јавни систем превоза који чине аутобуси или трамваји. Торонто има и систем подземне железнице који се назива метро (subway). У већини градова можете добити бесплатне мапе са линијама превоза.

Систем превоза Торонта (ТТС) пружа информације на више од 20 језика преко телефона - позовите **416-393-4636**. Можете пронаћи информације и на њиховој веб страни www.settlement.org/FD/17.

Ако желите да користите јавни превоз, можете да платите готовином за свако путовање. Морате да имате тачан износ новца за аутобусе зато што возачи не могу да вам враћају кусур. Ако често користите јавни превоз, можете да купите картице,

маркице, дневну или месечну карту. Много више кошта ако за сваки превоз плаћате појединачно. Можете да купите картице, маркице и карте на аутобуским станицама или у подземној железници, као и у неким већим продавницама.

Понекад треба да промените аутобус, трамвај или воз да бисте стигли до жељеног места. У овим случајевима, треба вам трансфер. Трансфер је парче папира које возачу указује да не треба поново да платите. Затражите од возача трансфер када уђете у први аутобус или трамвај.

Путовање између градова

У већини великих и мањих градова у Онтарију постоји аутобуска или железничка станица. На станици можете да сазнате куда иде аутобус или воз, којим данима и у које време саобраћа и колико кошта карта. Можете позвати службеника превоза како бисте сазнали све о реду вожње и цени карте за путовање између градова.

Такси

Ако не постоји јавни превоз или треба да стигнете негде брзо, можете позвати такси. Можете позвати такси компанију и замолити да дођу по вас на адресу коју им дате. Можете их такође раније позвати и замолити да дођу по вас у одређено време.

Тakoђе можете махнути да вам стане такси када се нађете на улицама у центру града. Станите на ивичњак тротоара и махните таксију у коме нема путника. Није у сваком граду увек једноставно наћи такси на улици. Само возило које има укључено светло на крову може да стане да вас повезе.

Цена за вожњу таксијем се појављује на мерачу поред возача. На мерачу ћете видети износ за минималну накнаду када уђете у возило. Питајте возача колико ће да кошта превоз пре него што уђете у возило.

Правила за пешаке и правила на путу

Сигнали за пешаке се налазе на сваком углу улица где има семафора. Они вам кажу када је безбедно да пређете улицу. У улицама са густим саобраћајем, тамо где нема семафора, на угловима се налазе пешачки прелази.

НОВАЦ И ФИНАНСИЈЕ

Банкарске услуге

ОТВОРИТЕ РАЧУН У БАНЦИ

Добро је да се што пре упознате са опцијама банкарских услуга. Одлучите које су ваше потребе за банкарским услугама и упоредите услуге у неколико банака пре него што отворите рачун.

Банковни рачун у било којој банци је сигурно место где можете чувати свој новац, а самим тим ћете њиме лакше управљати. Банковни рачун вам такође помаже да изградите кредитну историју, што ће бити од помоћи ако треба да позајмите новац или да добијете кредитну картицу.

Има пуно врста финансијских институција где можете да отворите рачун за штедњу и/или чековни рачун. Банке, трустови и кредитне уније пружају бесплатне информације о својим услугама, као и о дебитним и кредитним картицама. У свакој банци се можете распитати о тим услугама.

Потребно је да имате две врсте идентификације за отварање рачуна у банци, трусту или кредитној унији. Углавном, на једној идентификацији мора да буде ваша слика.

Не морате да уложите извесну суму новца да отворите рачун. Не морате да будете запослени да бисте отворили рачун.

УПОТРЕБА БАНКОМАТА

Када отворите банковни рачун, добићете картицу која се зове банковна тј. дебитна картица како се још зове. Са њом можете да обавите банкарске услуге са аутомата уместо да одете у банку. На банкоматима можете положити или подићи паре и платити рачуне. Ове машине се зову аутоматски банкарски апарати (АВМ) или аутоматски благајник (АТМс).

Банка ће наложити да одаберете лични идентификациони број (PIN) са картицом. Ово је сигурносни број који онемогућава друге да користе вашу картицу. Запамтите број. Никома га не говорите. Сваки пут када желите да користите своју банкарску картицу морате да унесете PIN.

Ако користите АВМ друге банке, наплатиће вам провизију. Провизија је још већа када користите приватни АВМ. Ови апарати се налазе у продавницама у крају, у ресторанима и на другим местима. Они углавном доста наплаћују да бисте подигли новац. Јефтиније је да користите неки од апарата који су у власништву неке банке или кредитне уније.

Кредитне картице и подизање кредита

Чак и ако имате доста година кредитне историје са кредитним картицама које постоје по целом свету, као што су VISA и MasterCard, можда нећете моћи да добијете такву кредитну картицу у Канади. То је изненађење за многе људе.

Ако је могуће, немојте отказивати своје кредитне картице пре доласка у Канаду. Овде их можда нећете одмах добити. Ако се то деси, желећете да имате могућност коришћења кредитних картица које сада имате.

Да бисте изградили кредитну историју у Канади, пријавите се за кредитну картицу. Разговарајте са службеницима у својој локалној банци. Ваша банка ће можда бити спремна да вам да кредитну картицу са мањим лимитом за трошење или сигурносну кредитну картицу.

Да бисте добили сигурносну картицу, морате да уложите извесну суму новца на име власника кредитне картице. Висина сигурносног депозита за сигурну картицу ће зависити од кредитног лимита који тражите. Ако отплаћујете месечне кредитне провизије и изграђујете добру кредитну историју, депозит ће вам бити враћен са каматом. Онда можете добити регуларну кредитну картицу.

Многи тржни центри нуде кредитне картице које можете користити у њиховим радњама. Ове картице често имају бисоке камате, зато водите рачуна да платите цео износ сваког месеца.

Цене и порез

У Онтарију плаћате цену означену на етикети, плус порез. Нагађање за цену није уобичајено у већини продавница. То је могуће на неким етно пијацама или радњама.

Када плаћате артикал, порез се додаје на укупну цену. Често, укупан порез је 13% од цене. У 13% је обухваћено 5% федералне таксе на робу и услуге (GST) и 8% провинцијског пореза на промет (PST).

Не треба да платите GST на све ствари које купите, као што су основне намирнице и лекови које препише доктор. Ако наручите алкохолно пиће у ресторану, 10% пореза ће бити додато на цену пића.

Кредити за порез

КРЕДИТ ЗА ТАКСУ НА РОБУ И УСЛУГЕ (GST CREDIT)

GST је такса коју плаћате за већину робе и услуга у Канади. GST/HST кредит је ослобађање од пореза на свака три месеца предвиђено за индивидуална лица и породице са ниским и скромним примањима. Тиме се враћа цео износ или део GST-а или HST-а који они плаћају.

Морате да будете становник Канаде, да имате 19 година или да сте старији како би вам био одобрен овај кредит. Пријавите се за кредит чим добијете свој број социјалног осигурања. Да бисте добили GST/HST исплате, морате да евидентирате порез на доходак и повраћај олакшица сваке године.

Више информација можете добити ако позовете линију за информације GST-а на **1-800-959-1953**.

КАНАДСКЕ ТАКСЕНЕ ОЛАКШИЦЕ ЗА ДЕЦУ (ССТВ)

Ако су ваша деца млађа од 18 година, можда имате право на таксене олакшице за децу (ССТВ). ССТВ је месечна исплата коју вам даје канадска влада како би вам помогла и умањила трошкове подизања деце.

Формулар за пријаву можете добити на канадског граници или на веб страни агенције за пријаву прихода (CRA) www.settlement.org/FD/20. Чим стигнете и сместите се у свом новом дому, треба да се пријавите за ССТВ.

Они одлучују о износу исплате која се заснива на броју деце које имате, њиховим годинама, провинцији у којој живите и од нето прихода (оствареног у земљи из које долазите) породице у последње 3 године.

СЛЕДЕЋИ КОРАЦИ

Надамо се да вам је овај водич помогао са одговорима на нека од многих питања која вероватно имате о започињању новог живота у провинцији Онтарио. Како можете видети, има много ствари које можете да урадите и можда не знате где бисте почели.

'ЛИСТА ПРОВЕРЕ 'ДОБРО ДОШЛИ У КАНАДУ'

Листа провере 'Добро дошли у Канаду' на страни 2 овог водича јесте добро место за почетак. Означите ставке које се не односе на вас или које сте већ урадили. У овом водичу садржане су информације како да обавите оне кораке које још морате да урадите. Ако требате помоћ, постоје многе агенције које ће вам радо одговорити на сва ваша питања и помоћи ће вам да испуните потребне формуларе, често и бесплатно. Кликните на линкове у свакој од секција да пронађете службе у вашој области.

SETTLEMENT.ORG

Settlement.Org је одлично место за проналажење више информација, налажење различитих служби, преузимање формулара и комуникацију са другим дошљацима. Када следећи пут будете на интернету, посетите www.settlement.org.

ЖЕЛИМО ВАМ УСПЕХ У ПРОВИНЦИЈИ ОНТАРИО !